

Татјана Т. Костић¹
Завод за уџбенике
Београд (Србија)

37.01 Ненадовић Љ.(049.32)
821.163.41:929 Ненадовић Љ.(049.32)

Приказ

Примљен 16/12/2022

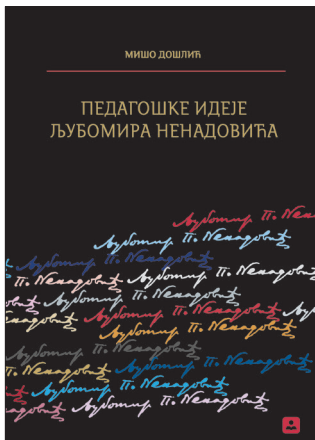
Прихваћен 30/12/2022

doi: [10.5937/socpreg56-41968](https://doi.org/10.5937/socpreg56-41968)

ЕСТЕТСКА, САЗНАЈНА И ВАСПИТНА ФУНКЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА

Мишо Дошлић, *Педагошке идеје Љубомира Ненадовића*.
Београд: Завод за уџбенике, 2022, 368 стр.

О Љубомиру Ненадовићу, класику српске књижевности, песнику, прозаисти, првом модерном путописцу, за протеклих сто седамдесет година написано је више радова, приказа, огледа и књига. Педагошка раван Ненадовићевог дела многима је била очигледна, његово дело је због изражене дидактичности имало различите вредносне судове, од негирања, па до похвала. Професор доктор Мишо Дошлић, аутор „Педагошких идеја Љубомира Ненадовића” пошао је од становишта да не треба у књижевном делу раздвајати естетску од сазнајне и васпитне функције, већ их треба у целости креативно истражити. У својој студији, овај аутор је истовремено анализирао књижевно дело и истражио просветно-педагошку делатност Љубомира Ненадовића.

У светској литератури, па и нашој педагошкој, често се намеће потреба анализе идеја и мисли познатих књижевника и песника. Српска просветна историографија за сада није у довољној мери истражила педагошке идеје домаћих стваралаца (уметника и научника) који су кроз своја дела (из других различитих области: социологије, филозофије, историје, психологије, а нарочито књижевности) хотимично и нехотимично изражавали педагошке идеје вредне пажње.

У уводном делу, Мишо Дошлић је навео:

„У савременој науци о књижевности релација књижевност–педагогија је занемарена. У педагогији – такође. [...] Анализом Ненадовићевог стваралаштва и просветно-педагошких активности указали смо на основе и карактеристике његове

¹ kostict@zavod.co.rs

литерарне педагогије, која је недовољно научно испитана, а дидактичко-методички вишеструко занимљива и актуелна” (Došlić, 2022, стр. 5).

У српској култури, књижевност је често, поред свог примарног значаја, имала и друге функције. Може се рећи да су Срби „књигоцентричан” народ јер су многе битне поруке, значења и памћења, естетско и етичко, долазили из књижевних дела. Због услова у којима се развијала српска култура, мање остварења смо имали на пољима филозофије, логике, социологије, педагогије, права, историје... Писци су често и истакнути национални посленици који теже препороду друштва у целини. Ова традиција у нашој култури баштини се од Светог Саве, првог српског писца и просветитеља.

Мишо Дошлић сагледава дело Љубе Ненадовића као наставак онога што је својевремено чинио Доситеј Обрадовић, који је српску просвету и њену наставну праксу настојао да поред традиционалних вредности европеизује и употпуни савременим методама и садржајима.

Дошлић износи податке који су корисни за многе научне области, поред књижевности, првенствено за педагогију и српску историју педагогије. Аутор указује на институције које су за живота и рада Љубомира Ненадовића биле део школског система и даје допринос историји српског друштва. Он извештава о научним, социјалним, историјским и културним околностима епохе којој је припадао Ненадовић. Аутор је приказао бројне догађаје, ситуације и односе Ненадовића са другим интелектуалцима, смештене у друштвено-политичке, културне и просветне околности ондашњег времена.

Студија садржи 368 страница. Не рачунајући увод, резиме, литературу и податке о аутору, књига садржи пет поглавља: Педагошки лик Љубомира Ненадовића, Просветитељске идеје, Дидактичка усмереност, Педагошки радови, „Шумадинкина” просветно-педагошка мисија². Дошлић је успео да обимну грађу систематизује аналитички, концизно и методолошки коректно и испољио је смисао за теоријско и критичко разматрање тематизованих појмова. Аутор се, у складу са изразитим аутобиографским карактером Ненадовићевог дела, у разматрању проблема определио за комбиновање вантекстовног и унутартекстовног приступа и више стручно-научних метода.

Пре студије „Педагошке идеје Љубомира Ненадовића”, Мишо Дошлић је и раније пажњу посвећивао делу Љубе Ненадовића. Објавио је „Просветитељство и дидактичност у књижевном делу Љубомира Ненадовића” (1989), као и „Тематика и поетика” (2019). Овим се Дошлић потврђује као један од водећих проучавалаца живота и рада Љубомира Ненадовића. Као основни извор за истраживање послужила су му књижевна дела Љубомира Ненадовића. Аутор је користио „Целокупна дела Љубомира П. Ненадовића”, друго поправљено и умножено издање у 20 свезака (1882–1895. године) и једнотомно издање из 1939. године. Истраживање је засновао и на Ненадовићевим радовима који су штампани у многобројним часописима, међу којима и у „Шумадинки”. Проучио је и Ненадовићева дела која нису обухваћена ни у једном издању целокупних дела. У раду је консултовао доступну литературу.

² „Шумадинка” је часопис који је излазио од 1850. до 1857. године; власник, уредник и аутор највећег броја прилога био је Љубомир Ненадовић.

Студија је намењена првенствено научним посленицима и студентима књижевности и педагогије, али и ширем читалачком слоју. Може бити од значаја за оне који се баве историјом васпитања и образовања у Србији. Уколико студија „Педагошке идеје Љубомира Ненадовића” буде подстрек за даља и слична проучавања, аутор Мишо Дошлић свој труд сматра сврсисходним. У резимеу на крају књиге написао је следеће:

„За потпунији увид у педагошки рад, идеје и карактер литерарне педагогије Љубомира Ненадовића ваљало би истражити архивску грађу о његовом студирању у Европи (студијски програми), што је Павле Поповић предлагао пре сто година, а што је остало необављено јер превазилази индивидуалне могућности појединца/истраживача. [...] Живот и дело Љубомира Ненадовића су лепа и инспиративна тема која чека млађе – докторанде педагогије и методике наставе књижевности” (Došlić, 2022, стр. 356-357).

Tatjana T. Kostić¹
Institute for Textbooks
Belgrade (Serbia)

AESTHETIC, COGNITIVE AND EDUCATIONAL FUNCTIONS OF LITERARY WORK

Mišo Došlić, *Ljubomir Nenadović's Pedagogical Ideas*.
Belgrade: Institute for Textbooks, 2022, 368 pp.

(Translation *In Extenso*)

Numerous papers, reviews, experiments and books have been written about Ljubomir Nenadović, the classic of Serbian literature, poet, prose writer and the first modern travel writer, in the past hundred and seventy years. The pedagogical element of Nenadović's work has been evident to many; due to its pronounced didactic character, it was judged completely differently in terms of value, ranging from negation to praise. Professor Mišo Došlić, PhD, the author of "Ljubomir Nenadović's Pedagogical Ideas" started from the viewpoint that the aesthetic function in a literary work should not be separated from the cognitive and educational ones, but that they need to be creatively researched on the whole. In his study, the author simultaneously analyzed the literary work and researched the educational-pedagogical activity of Ljubomir Nenadović.

In world literature, but also in Serbian pedagogical literature, there is often an idea of the necessity to analyze the ideas and thoughts of well-known writers and poets. Serbian educational historiography has not researched to a sufficient extent the pedagogical ideas of domestic authors (artists and scientists) who through their works (from other fields, such as sociology, philosophy, history, psychology and particularly literature) expressed, both intentionally and unintentionally, pedagogical ideas worthy of attention.

In the introductory part, Mišo Došlić says:

"In modern literature science, the relation between literature and pedagogy has been neglected. In pedagogy – as well. [...] By analyzing Nenadović's oeuvre and educational-pedagogical activities, we have pointed to the rudiments and characteristics of his literary pedagogy, which has been insufficiently examined in scientific terms, although, didactically and methodically speaking, it is interesting and of current nature in many ways" (Došlić, 2022, p. 5).

¹ kostict@zavod.co.rs

In Serbian culture, literary has often had other functions other than its primary significance. Serbs may be characterized as a “book-centric” nation because many important messages, meanings and memories, aesthetic and ethical, came from literary works. Due to the conditions of the development of Serbian culture, we have had fewer accomplishments in the fields of philosophy, logics, sociology, pedagogy, law and history. Writers are often outstanding national officials as well, who strive for the revival of the society as a whole. This tradition in our culture has been present ever since the age of Saint Sava, the first Serbian writer and educator.

Mišo Došlić studies the oeuvre of Ljuba Nenadović as a continuation of what was formerly achieved by Dositej Obradović, who aspired to add European qualities to Serbian educational and teaching practice, apart from its traditional values, and to complement it with modern methods and contents.

Došlić presents data that are useful for many scientific fields, apart from literature, primarily for pedagogy and Serbian pedagogy history. The author points to the institutions that were part of the school system during Ljubomir Nenadović’s life and work, and he contributes to the history of the Serbian society. He also reports about the scientific, social, historical and cultural circumstances of the epoch to which Nenadović belonged. The author presents numerous events, situations and relations regarding Nenadović and other intellectuals, placed within socio-political, cultural and educational circumstances of the time.

The study has 368 pages. Excluding the introduction, summary, references and the information about the author, the book has five chapters: The pedagogical personality of Ljubomir Nenadović, Enlightenment ideas, Didactic orientation, Pedagogical papers, Educational-pedagogical mission of “Šumadinka”². Došlić succeeds in systematizing extensive material correctly in analytical, concise and methodological terms, and in showing his talent for theoretical and critical consideration of thematic concepts. In line with the pronounced autobiographic character of Nenadović’s work, the author elaborates the problems opting for the combination of extratextual and intertextual approaches and several expert-scientific methods.

Before the study “Ljubomir Nenadović’s Pedagogical Ideas”, Mišo Došlić had also dedicated his attention to Ljuba Nenadović’s oeuvre. He published “Enlightenment and Didactics in Ljubomir Nenadović’s Literary Work” (1989), as well as “Ljubomir Nenadović’s Themes and Poetics” (2019). In this manner, Došlić affirms himself as one of the leading researchers of Ljubomir Nenadović’s life and work. He used Ljubomir Nenadović’s literary work as a basic source for his research. The author used “Complete Works of Ljubomir P. Nenadović”, the second revised and republished edition in 20 volumes (1882–1895) and the one-volume edition from 1939. He also founded his research on Nenadović’s works published in numerous journals, including “Šumadinka”. He also studied Nenadović’s works not included in any edition of his complete works. The author used all the available references in his paper.

This study is intended primarily for scientific employees and students of literature and pedagogy, but also to a wider readership. It may be of importance to those who deal

² “Šumadinka” was a journal that was published from 1850 to 1857. It was owned and edited by Ljubomir Nenadović, who also wrote the largest number of contributions.

with the history of upbringing and education in Serbia. If the study “Ljubomir Nenadović’s Pedagogical Ideas” encourages further and similar research, Mišo Došlić will consider his efforts purposeful. In the summary at the end of the book, Došlić wrote the following:

“For a more complete insight into the pedagogical work, ideas and the character of Ljubomir Nenadović’s literary pedagogy, it is necessary to research the archive material about his studies in Europe (study programs), which was proposed by Pavle Popović as many as a hundred years ago, but has not been done yet because it exceeds the individual abilities of a single researcher or a group of researchers. [...] Ljubomir Nenadović’s life and work are a beautiful and inspirational topic awaiting younger people – doctoral candidates in pedagogy and methodology of literature teaching” (Došlić, 2022, pp. 356-357).

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА:

- Došlić, M. (2022). *Ljubomir Nenadović’s Pedagogical Ideas*. Beograd: Zavod za udžbenike. [In Serbian]
- Došlić, M. (2019). *Ljubomir Nenadović’s Themes and Poetics*. Beograd, Banja Luka: Ars Libri – Zadužbina Vladete Jerotića, Besjeda. [In Serbian]
- Došlić, M. (1989). *Enlightenment and Didactics in Ljubomir Nenadović’s Literary Works*. Priština: Filološki fakultet. [In Serbian]